

Referat fra historielagsmøtet 5. mai 2022

«Skog og skogreising på Austadhalvøya» v/ Per Grimsby

17 stykker møtte opp på denne kvelden. Leder Arne Lervik ønsket velkommen og informerte om kveldens tema og remediene til tema man kunne se på i løpet av kvelden.

«Du kjører rundt i Austad eller andre steder, også ligger granveltene der. Ville gjerne høre hvorfor disse trærne står der!»

Invitert til å fortelle om dette var Per Grimsby, skogbrukssjef på åtti og nitti-tallet. Også hans far hadde denne stillingen i mange år.

Vi får se kart over plantefelt som ble plantet i Lyngdal fra 1954 til 1994. Dette var en egen skogreisingsperiode i Norge. Både privatpersoner og selskaper har gjort mye beplantningsarbeid. I den perioden var dette inntekt og arbeidsplasser.

Kulturskog – kultivert.

I Lyngdal finnes det ikke naturlig gran. Lyngdal er sentralt på mange måter, det er koblet til innland og koblet til kysten.

Faren til Per var «Herredsskogmester» i 9 småkommuner i Lister. Broren hadde samme jobb i kommunene i vest. Per fikk dermed dette inn med morsmelka.

Historisk – behov for papir og skriveredskaper.

Før svartedauden, svei de og drev skogbruk, men etter svartedauden tok skogen over. Eik ble solgt til utlandet, jmf. hollendertida på 1600-tallet.

Tømmer trengtes til blant annet båter, jernbaneskiner. Ikke tvil om at Austad har vært aktive i dette, med sin nærhet til havner.

Stort behov og for liten tilvekst av materialer.

1920 – da var det minst skog/tømmer i Norge. Siden da har det blitt mer og mer skog for hvert år.

Elgbestand – pionertreslag som kommer når gårdene ble lagt ned. Skikkelig sukkertøy for elgen. Etter hvert blitt for lite mat her i sør. Den har trukket nordover for å komme til ungskog. På åttitallet var det mer elg sør for E18/E39, nå er det motsatt.

Produksjon av tønnestav – perfekt her på sørlandet, for furua her har mye kvist, og da kunne man bruke stokken mellom kvistene.

«Trefabrikken» - vann + karbondioksid + solenergi = glukose (sukker) og oksygen

Glukosen blir selve tømmerstokken. Vi er helt avhengige av grønne vekster for å få oksygen. Også med klima i tankene.

Treslag her i området:

Bartrær: furu, gran, barlind, einer. Furunåler felles etter 2 år. Grannåler felles etter 7 år.

Lauvtrær: bjørk, eik, ask, alm,

Levende: vekstlag, knopper, nåler og blader.

Dødt: rot, stamme, greiner, bark, cellene: lange/korte, tykke/tynne.

Apikal dominans – de som strekker seg rett opp. De som har lite av det er de som strekker seg etter lyset. For å få rett og fin løvskog må man passe på at de får like mye lys på hver side f.eks.

Treslag har forskjellige lyskrav, vann- og varmekrav.

Reproduksjon: frø, stikling, rotskudd, stubbeskudd.

Forskjellige bruksegenskaper:

Verktøy, kunst, trekull, tuntre, hekk, bygninger, råtefasthet, hardhet, bøyefasthet, papir/papp/spon, tjære, pynt, landskap, global oppvarming.

Fyrstikker: osp. Må ha en som brenner i riktig hastighet.

Pga lange og tynne celler er gran ypperlig til papir.

Skogreising

Gods og prestegårder: prestene flyttet rundt og tok med seg idèer rundt i landet. Her i sør delte de opp eiendommer. I andre deler av landet ble eiendommene ofte større og større.

Asbjørnsen (og Moe) – studerte skogbruk i Tyskland i 1850. Ble skoglag, skogforeninger, skogeierlag.

Offentlig satsing: ansatte, planteskoler, skogreisingsplan, skogfrø, skogplanting. Landets andre planteskole ble bygget på Kjørrefjord i 1874. «Statens planteskole ved Farsund». Planteskolen i Lyngdal ble bygget i 1949. Lagt ned som statlig i 1989.

Privat satsing: ca 750 bruk i Lyngdal, planteskoler, planting, veibygging, hogst, foredling.

Austad og omegn har gått fra å være skogreisingsstrøk på 60- tallet til skogstrøk (der det må hogges før det kan plantes) fra åttitallet.

Røsslyng er grønn om vinteren og kan beites på. Svei derfor av. Den varte 5 år før det ble svidd igjen.

Noen tanker om skogen i Austad i fremtida:

- Skogbruksplaner, kan fås på din egen private gård.
- Registrering av forminner- og kulturminner. (stier)
- Veiplan – slakt veinett for alle slags brukere (ikke kun hogstmaskin)
- Eiendomsstrukturer, jordskifte (før kunne noen eie beite og noen andre trærne).
- Bestandsskogbruk, min. 2 da
- Tynne lauvskogbestand «nedenfra»
- Snauhogge bestand natur-/kulturskog
- Plante lauv og gran, ikke furu
- Naturlig foryngelse
- Interesse for fortid og framtid som drivkraft – økonomi underordnet.

Spørsmål fra salen:

Hvorfor ikke plante furu i Austad?

Faren planta 26 forskjellige treslag på sin gård i Kvås. Man visste jo ikke hvilke treslag som ville funke forskjellige steder i Norge, man måtte bare prøve seg frem. Sitka-gran fra Canada har for eksempel vist seg å trives veldig bra på Lista.

Det med furua er at klimaet her ved kysten gjør at greinene blir tykke og kvistene mange og store, derfor blir det ikke kvalitet på furua her.

Skoleplantinga:

Full satsing fra det offentlige og da ble elever brukt til planting. Satsingen gikk over og nå styres det meste av grunneier og entreprenør.

Ikke alle spørsmål fra salen har blitt referert, for det er sjelden så mye engasjement og spørsmål fra salen som i kveld.

Referent R. Fredbo